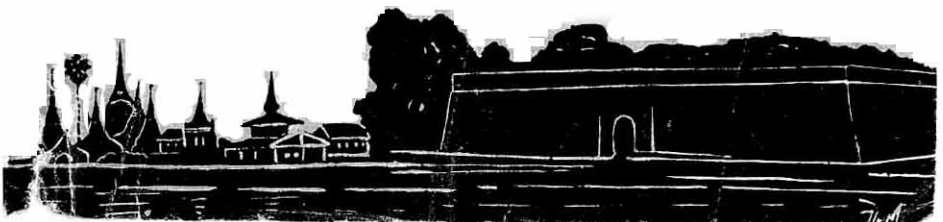
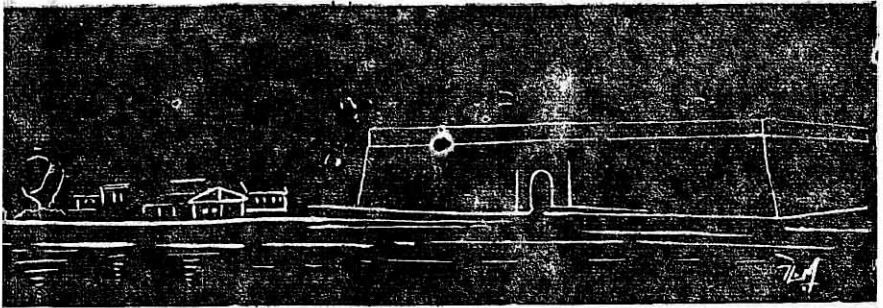

ពាយ
នាព័សិប្បស្រ្តីសេចក្តីប្តូរ
មនៈល្ងាច

တစ်ပါး
အင်္ဂလိပ်ပြန်စာပေပုံနှိပ်
မေးလှည့်စာပေ

တတိယ - အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲနှင့်

မင်းလှခံတပ်

သုတေသနစာတန်း

တာမွေ၊ အ - ထ - က (၂)

စာပေနှင့် အသိဉာဏ်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့မှ

ပြုစုသည်။

M. T. K. 1

အညွှန်း

- * နိဒါန်း
- * စစ်ဖြစ်ရခြင်း အကြောင်းရင်းများ
- * စစ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် နှစ်ဖက်အင်အား
- * တိုက်ပွဲစဉ်များ
- * စစ်ရှုံးရခြင်း အကြောင်းရင်းများ
- * နယ်ချဲ့စစ်ပွဲအား ဆန်းစစ်ခြင်း
- * မင်းလှခံတပ်နှင့် တိုက်ပွဲများ။
- * မင်းလှခံတပ်ကို သုခတသနပြုလုပ်ခြင်း
- * သက်ဆိုင်ရာမြေပုံ၊ စံနှစ်ပုံနှင့် အတိုင်း အတာများ

တတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲနှင့်

မင်းလှခံတပ်စာတန်း

နိဒါန်း

- * ပထမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲတွင် မြန်မာတို့ရှုံးသည်။
- * ဒုတိယ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ စစ်ပွဲတွင်လည်း မြန်မာတို့ မနိုင်။
- * တတိယ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာစစ်ပွဲတွင်လည်း မြန်မာတို့ လက်နက်ချရသည်။

စစ်ပွဲ(၃)ကြိမ်စလုံး ရှုံးပြီး သော အခါ၊ မြန်မာတို့သည် အခြေအနေအရ သူ့ကျွန်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ သို့သော်၊ “သူ့ကျွန် မခံလိုသောစိတ်” ကား မြန်မာတို့၏ ရင် ဝယ် အမြဲတမ်း ကိန်း အောင်းလျက်ရှိသည်။ အခြေအနေကြောင့် တထစ်မျှကျဆင်းခဲ့ ရသောဘဝမှ ဆယ်ထစ် ဆယ် ဦးထစ်မျှရှေ့ သို့တိုးရန် သတ် မှတ်ထားကြ၏။ စိတ်ဝယ်တေးထားကြ၏။

နိဒါန်း

စင်စစ်၊ အားမတန်၍ မာန် ချလိုက် ရခြင်း သာ ဖြစ် သည်။
 တော်လှန်ရန် စိတ်ဓာတ်ကား မြန်မာတို့ရင်ဝယ်တိုးလျက် ခုန်
 လျက်ရှိသည်။ မြောက်လျက်ကြွလျက်ရှိသည်။ “နေသေးသပ၊
 ချိုထဲက” ဟုအားနှင့်မာန်နှင့်လင့်လျက်ရှိကြသည်။ မြန်မာတို့
 စစ်ရှုံးရခြင်းကား၊ ခေတ်ကိုအမှီမလိုက်နိုင်ခဲ့သော ချို့တဲ့မှု
 များကြောင့်သာလျှင်ဖြစ်သည်။

တတိယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲဟုဆိုလျှင်၊ (မင်းလှ)ခံတပ်ကို
 ပါ တပါတည်း မြင်ယောင် လာသည်။ သို့သော်၊ ခံတပ်ဟု
 ကျွန်ုပ်တို့မမြင်။ “နယ်ချဲ့တော်လှန်ရေးဗိမာန်ကြီး” ဟု မြင်
 သာသည်။ “အရင်းရှင်တော်လှန်ရေးမှတ်တိုင်ကြီး” ဟု မြင်
 လာသည်။

နယ်ချဲ့သည်၊ နည်းပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ
 အား ခြေကုတ်ယူသည်။ အမြတ်ထုတ်သည်။ သွေးစုတ်သည်။
 မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့သည်၊ ဤအချက်ကိုတွေးမိလေတိုင်း၊
 မျက်ရေ မိုင်းခဲ့ရသည်။ နာကျည်းစိတ်က တိုင်းရင်းသား ညီ
 ညွတ်ရေးကို မီးထိုးပေးသည်။ အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး
 ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ခေါင်းဆောင်မှုကိုရလာသော အခါ၊
 ပြာပိုးလျက်ရှိသောမီးခဲသည် ရဲလာ၏။ တအံ့နှေးနှေးတေးတေး
 ခဲ့သော ဇာတိသွေး၊ ဇု၊ အားမာန် စသော မီးညွှန်သည် အ
 ထက်သို့တက်၍၊ ဘဝင်္ဂသို့ ဆိုက်ခမန်း တောက်ပလာသည်။
 ထိုအားမာန်တို့ဖြင့်-မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကိုအရယူခဲ့ကြပြီ။

ထို့ကြောင့်၊ မင်းလှခံတပ်သည် မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့၏
 စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက်၎င်း၊ အရင်းရှင်နယ်ချဲ့အားတို့ကို

နိဒါန်း

ထုတ်ရန်အတွက်၎င်း၊ လွတ်လပ်ရေးအောင်ပန်းကို ဆွတ်လှမ်း
ကြရန်အတွက်၎င်း မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် အလင်းရောင်
ပေးရာ ဌာန ကြီးတခု ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် မှားမည်မဟုတ်ချေ။
ထို့ကြောင့် အထက်ပါ ဝိသေသများနှင့် ပြည့်စုံသော
မင်းလှခံတပ်၏ သုတေသန စာတန်းကို တင်ပြ ရခြင်းဖြစ်ပါ
သည်။

စာပေနှင့်အသိဉာဏ်

မြင့်တင်ရေးအဖွဲ့

တာခမ္မာ အ-ထ-က(၂) ရန်ကုန်။

နေ့စွဲ ၁၉၆၅၊ ၁၂၊ ၂၀။

ကျောင်းသားပွဲတော်အထိမ်းအမှတ်

တတိယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲနှင့်

မင်းလှခံတပ်

သုတေသနစာတန်း

☆ စစ်ဖြစ်ရခြင်း အကြောင်းရင်းများ

---

(၁) တတိယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲဖြစ်ရခြင်း၏အကြောင်းရင်းမှာ နယ်ချဲ့ဝါဒသည်သာလျှင် အဓိကဖြစ်သည်။

(၂) မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်တွင် အိန္ဒိယပြည်ရှိ ဘုရင်ခံချုပ်ထံသို့ သံတမန်များစေလွှတ်၍ ပဲခူးတိုင်း (အောက် မြန်မာပြည်)ကို ပြန်လည်ရရှိရန် ကြိုးစားသော်လည်း အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်က ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် သီပေါမင်းလက်ထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေး၌ အင်္ဂလိပ်ထက် ပြင်သစ်နှင့် အီတလီနိုင်ငံတို့ကို ပိုမိုရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံခဲ့ခြင်း။

(၃) အင်္ဂလိပ်တို့ကိုခုခံရန်အတွက် ပြင်သစ်၊ အီတလီတို့နှင့် ပူးပေါင်း၍၊ စစ်ရေးအကူအညီ၊ စိုက်ပျိုးရေးအကူအညီ၊ စီးပွားရေးအကူအညီယူခဲ့ခြင်းသည်ပင်လျှင် အင်္ဂလိပ်တို့၏ သိမ်းပိုက်လိုစိတ်ကို ပိုမိုသျှင်မြန်စေခြင်း။

(၄) ပြင်သစ်တို့သည် ၎င်းတို့ပိုင်တိုက်(အင်ဒိုချိုင်းနား) နယ်မှ ရှမ်းပြည်ကို ဖြတ်၍ မီးရထား လမ်း ဖောက် လုပ် ရန် စေ့စပ်လာရာ မြန်မာတို့က သဘောတူညီလိုက်ခြင်း။

(၅) ပြင်သစ်၏ စီးပွားရေးအကူအညီကိုလက်ခံခြင်း။

(၆) ပြင်သစ်တို့သည် အာနန်-တိုက်မှ အခြေစိုက်၍ တဖြည်းဖြည်း ယိုးဒယားပြည် ဘက်သို့ နယ်ချဲ့ လာ သောကြောင့် အထက်မြန်မာပြည်တွင် ပြင်သစ်တို့ အခြေမစိုက်မီ စေရန်ရည်သန်၍ မြန်မာနိုင်ငံကိုသိမ်းပိုက်ရန် အင်္ဂလိပ်တို့ အကြောင်းရှာခြင်း။

(၇) ဗြိတိသျှအရင်းရှင်ပိုင် ဘုံဘောဘားမား သစ်ကုမ္ပဏီ မှ သစ်ခိုးထုတ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ထိုကုမ္ပဏီအား ဒဏ်ငွေတပ်သည်ကို အင်္ဂလိပ်ဘို့က မကျေမနပ်ဖြစ်ခြင်း။

(၈) သစ်ခိုးမှုတွင် မြန်မာအစိုးရနှင့် ဗြိတိသျှအရေးပိုင် တဦးကပူးပေါင်းစစ်ဆေး၍ ၎င်းအရေးပိုင်အတွက် အစောင့်စစ်တပ်တခု မန္တလေးတွင် ချထားခွင့်ပြုရန် အင်္ဂလိပ်တို့က တောင်းဆိုခြင်း။

(၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေးကို ဗြိတိသျှတို့အား အပ်ရမည်ဟုဆိုခြင်း။

☆ စစ်ဖြစ်ခြင်းနှင့်နှစ်ဘက်အင်အား

မြန်မာတို့ဘက်မှ ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် စစ်ပြင်ဆင်မှုများကို အောက်ပါအတိုင်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်လေသည်။

ခုခံတိုက်ခိုက်ရန်အတွက်....(၁) အောက် မြစ် စဉ် ရေကြောင်း ဌာန (လက်ဝဲဝင်း၊ တော်မူးကြီး၊ သီရိမဟာ ဇေယျကျော်ထင်၊ ဘွဲ့ရ လှေသင်း၊ အတွင်းဝန် ဦးရွှေမောင်)

(၂) တောင် တွင်း ကြီး စစ်ကြောင်း ဌာန (မြို့ဝန် အက္ခပတ် မြင်း ဝန် ပင် မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်းထင်ရာဇာ)။

(၃) တောင်ငူစစ်ကြောင်း ဌာန (မြို့ဝန် ရွှေလှို ဗိုလ်ကောလင်း၊ မြို့စား၊ မင်းကြီး မဟာ မင်း ခေါင် နော်ရထာ)။ အသီးသီး အုပ်ချုပ် ချီတက် သွားစေသည်။

အောက်မြစ်စဉ် စစ်ကြောင်းတွင် ပါဝင်ချီတက်သော တပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

* စက်ဝန်၊ ယွန်းစုဝန်မင်းရဲညွန့်တပ် = လူ ၁၀၀။

* တောင်ထားဝယ်ဗိုလ်၏တပ် = လူ ၁၀၀။

* မြောက်ထားဝယ်ဗိုလ်၏တပ် = လူ ၁၀၀။

* အမြောက်တပ်ခွဲ
ထိပ်စု-လက်မအမြောက်(၁၀)လုံး = } လူ ၅၀။

* စိန်လုံးရေ(၅)လက်နှင့်တပ်တတပ် = “မဖေပြု”

* လက်ရွေးကြီးလှေသင်းဗိုလ်-
မင်းထင်မင်းလှရဲခေါင်သူရိန်၏တပ် = } လူ ၅၀၀။

* စကြာတပ်အမြောက်လုံးရေ(၁၀)လုံး
စိန်လုံးရေ(၅)နှင့်တပ် = “မဖေပြု”

* ဖေါင်ဝန်မင်း မဟာ မင်းထင်မင်းလှ
သီဟသူ၏တပ် = } လူ ၁၀၀၀။

* လှေသင်းဗိုလ်မဟာမင်းလှသိဒ္ဓိကျော်
စွာ၏တပ် = } လူ ၅၅၀။

* ပြည်လုံးအံ့လှေသင်းဗိုလ်မင်းကျော်
သိဒ္ဓိရန်အောင်၏တပ် = } လူ ၅၀၀။

* မြောက်ထားဝယ်(လက်သုံး)မင်းထင်
ရာဇာဇာတပ် = } လူ ၂၅၀၂

* မြေထဲဝန်မဟာမင်းထင်မင်းလှမင်း
ခေါင်ဇာတပ် = } လူ ၂၅၀၂

စုစုပေါင်း = လူ ၃၄၀၀။
အမြောက်(၁၀)လက်
စိန်(၁၀)လုံး။

ရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း၊ ခံစစ်အဖြစ်တာဝန်ယူထား
ရသော (ဗိုလ်ချုပ် သီရိမဟာဇေယျကျော်ထင်ဘွဲ့ရ လှေသင်း
အတွင်းဝန်)သည် ၎င်းဇာတပ်များကို မြန်မာအင်္ဂလိပ် နယ်
ခြားဒေသမှစ၍ အောက်ပါ အတိုင်း ခံစစ် ကြောင်း (၅)
ကြောင်းခွဲကာချထားသည်။

- ၁။ ဆင်ပေါင်ဝဲနယ် စစ်အောင်ခန်းခံတပ်။
- ၂။ ထူးပေါက်-ခံကတပ်။
- ၃။ ပန်းတော်ပြင်-ခံကတပ်။
- ၄။ ဂွေးချောင်း-ခံတပ်။
- ၅။ မင်းလှခံတပ်။
- ၆။ နောက်ကြောင်း-အင်အားဖြည့်တပ်။

အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ အောက်ပါတပ်များ ပါဝင်လေသည်။

(၁) ရေကြောင်းတပ်ဖွဲ့။ ။* (ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဆာ - ဖရက်ဒရစ်ချတ်) ၏ ရေကြောင်းတပ်စုကြီးမှ (ကပ္ပတိန် အာရ်-ဇင်ဝပ်) ဦးစီးသော ရေတပ်ဖွဲ့တဖွဲ့ ပါရှိသည်။ ၎င်းတပ်ဖွဲ့တွင် သင်းဘော (၂၄) စင်း၊ တံသမ္ဗာန်ကြီး (၂၃) စင်း ပါဝင်သည်။

(၂) ခြေလျင်တပ်။ ။ * ပြိတိသျှ တပ်မဟာ (၃) တပ်။

* အိန္ဒိယ အမျိုးသားတပ်မဟာ(၇)တပ်။

* စစ်မြေပြင် စက်မှု လက်မှု တပ်ခွဲ ပေါင်း(၆)တပ်။

* မြေပြင် အဝေးပစ် အမြောက်ကြီးတပ်တပ်။

* ရိုးရိုးစစ်မြေပြင် သုံး အမြောက် တပ်(၂)တပ်။

* တောင်ပေါ်ပစ်အမြောက် တပ်ဖွဲ့ (၃)ဖွဲ့။

စသည်အားဖြင့်၊ အင်အားစုပေါင်း (၉၄၆၇) ယောက် ပါဝင်သည်။ အမြောက် (၇၇)လက်ပါဝင်ပြီး ၎င်းတို့အထဲမှ (၂၇)လက်မှာ အမြန်ပစ်စက်သေနပ်များဖြစ်သည်။

(ဗိုလ်ချုပ်-ပရင်ဒါဂတ်စ်)သည်၊ သူ၏ ခြေလျင်တပ်များကို တပ်မကြီး (၃)တပ် ခွဲဝေ၍ ဗိုလ်ချုပ်မှူး-ဖိုးရာဒီ၊ (ဗိုလ်ချုပ်မှူး-ဝိုက်)၊ (ဗိုလ်ချုပ်မှူး-နော်မန်) တို့အား ဦးစီးစေသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့၏ အထက်ပါ တပ်များသည်၊ (၁၈၈၅)ခု နိုဝင်ဘာလ (၁၄)ရက်နေ့တွင် ရော့ဘတ်မြစ်ကြောင်းအတိုင်း မြန်မာနယ်ထဲသို့ စတင်ချီတက်ကြကာ မင်းလှ ခံတပ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ စတင်တွေ့ရှိတိုက်ခိုက်ကြသည်။

မြန်မာတို့ဘက်မှမူကား၊ အထက် ဖေါပြပါအတိုင်း ခံစစ်ကြောင်း(၅)ကြောင်း ခွဲခွဲချထားလျက် ဆီးကြို တိုက်ခိုက်ရန် အသင့် စောင့်ဆိုင်း နေကြလေသည်။ ဆင်ပေါင်ဝဲအနီး ထူးပေါက်ရွာမှ အရှေ့ဘက် မြစ်အလည်ရှိ (လွန်ချည်ကျွန်း) အထိ၎င်း၊ မလွန်အနီး နှင့် မင်းလှအနီးတွင်၎င်း၊ မြစ်တွင်းသို့ လှေများ၌ ကျောက်ခဲများတင်၍မြှုပ်ပြီး ရေကြောင်း ပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်ထားလေသည်။

★ တိုက်ပွဲစဉ်များ

---

(၁) ၁၈၈၅-ခု နိုဝင်ဘာလ(၁၄)ရက်
ဗိုလ်ချုပ် - ပရင်ဒါဂတ်စ် ခေါင်းဆောင်သော တပ်သား(၉၄၆၇)ဦးခန့်ရှိ ဗြိတိသျှရေတပ်-ကြည်း

တပ်များသည်၊ အထက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်စပ်ဖြစ်သော သရက်မြို့ကို ဖြတ်ကျော်ချီတက်ကြသည်။

(၂) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၁၆)ရက်

ဧရာဝတီမြစ်ဝဲယာရှိ၊ ဆင်ပေါင်ဝဲနှင့် ညောင်ပင်မွှော်ခံတပ်များကို ဖြတ်ကျော်ချီတက်သည်။

(၃) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၇)ရက်

ဧရာဝတီမြစ်ဝဲယာရှိ ဂွေးချောင်းနှင့် မင်းလှ ခံတပ်များကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်မိသည်။

(၄) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၂၀)ရက်

မကွေးမြို့၌ ဧရာဝတီ မြစ်ကြောင်းကို ပိတ်ဆို့ရန် တာဝန်ပေးခြင်း ခံရသော အိတာလျှလူမျိုး(ကိုမိုတို)နှင့် (မိုလိနာရီ)တို့ လက်နက်ချကြသည်။

(၅) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၂၂)ရက်

သောင်ဦးမြို့ရှိ မြန်မာအမြောက်တပ်များ၏ပစ်ခတ်မှုကို ခံရသော်လည်း မြို့ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်မိသည်။

(၆) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၂၄)ရက်

ပခုက္ကူမြို့ကို ဖြတ်ကျော်၍ မြင်းခြံမြို့ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်သည်။

(၇) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၂၆)ရက်

ရန္တပိုရွာကို ဖြတ်ကျော်သည်။ ၎င်းနေ့ ငဇွန်ရွာ အနီးတွင် မြန်မာဘုရင်ထံမှ (ကျောက်မြောင်း အတွင်းဝန်နှင့် ဝက်မစုတ်စန်ထောက်)တို့ဦးဆောင်သော အဖွဲ့မှ စစ်ပြေငြိမ်းရေးစကား ကမ်းလှမ်းသည်။ သို့သော် အင်္ဂလိပ်တို့က ငြင်းဆိုလိုက်သည်။

(၈) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၂၇)ရက်

အင်းဝခံတပ်ရှိ ဗိုလ်မှူးကင်း အတွင်းဝန် ခေါင်းဆောင်သောမြန်မာတပ်များကိုအင်္ဂလိပ်တို့ဝန်းရံခြင်း တိုက်ခိုက်ရန် ပြင်ဆင်နေစဉ် နေပြည်တော်မှ အမိန့်အရ မြန်မာတပ်များ လက်နက်ချလိုက်ရသည်။

(၉) ၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ(၂၈)ရက်

မန္တလေး နေပြည်တော် ဆိပ်ကမ်းသို့ အင်္ဂလိပ်ဘပ်များ ရောက်ရှိသည်။ ၎င်းနေ့တွင် အင်္ဂလိပ်တပ်များက နန်းတော်သို့ ချီတက်ဝန်းရံပြီးနောက်၊ သီပေါမင်းနှင့် ကင်းဝန်မင်းကြီး ဦးဆောင်သော မြန်မာမှူးမတ်များနှင့် တွေ့ဆုံ၍ လက်နက်ချရန် စကားကမ်းလှမ်းသည်။

(၁၀) ၁၈၈၅-ခု နိုဝင်ဘာလ (၂၉)ရက်

ဗိုလ်ချုပ်-ပရင်းဒါးဂတ်စ် ဦးဆောင်သော အင်္ဂလိပ် တပ်များသည် စစ်အခမ်းအနားဖြင့် ချီတက်ကာ သီပေါမင်းနှင့်စုဖုရားသတ်အားပမ်းဆီးခေါ်ဆောင် သွားပြီး၊ အထက်မြန်မာနိုင်ငံတော်အား လုံးဝသိမ်း ပိုက်လိုက်ကြသည်။

★ စစ်ရှုံးရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများ

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံနန်းတွင်းရေး မငြိမ်သက်မှုများကြောင့် နိုင်ငံရေးနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအုပ်စုကွဲမှုများဖြစ်လာခြင်း။
- (၂) မြန်မာတနိုင်ငံလုံး စည်းလုံးညီညွတ်မှု မရှိခြင်း။
- (၃) နိုင်ငံရေး၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကွဲ၍ စည်းလုံး ညီညွတ်ခြင်း မရှိသဖြင့်အုပ်ချုပ်ရေး ညံ့ဖျင်းလာခြင်း။
- (၄) သွေးကွဲလာသဖြင့် အမိန့် နာခံမှုမရှိ၊ စည်းကမ်း သေဝပ်မှုမရှိခြင်း။
- (၅) စီးပွားရေးဘက်တွင် တောင့်တင်းမှု မရှိခြင်း။
- (၆) အင်္ဂလိပ်တို့က လက်နက်အင်အား၊ လူအင်အား၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်မှု စွမ်းအင်များ၊ မြန်မာတို့ထက် မယှဉ်သာအောင်သာလွန်ကောင်းမွန်လျက်ရှိခြင်း။
- (၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး အခြေအနေ မငြိမ်မသက်

ဖြစ် နေ ပြီး၊ နန်း တွင်းရေး အရုပ် အထွေးများ၊
 ကြောင့် အမြဲတမ်းမြန်မာ့တပ်မတော်နှင့် အရေး
 ပေါ် ဆင့်ခေါ်၍၊ ဖွဲ့စည်းထားသော တပ်များ
 သည် အင်္ဂလိပ်တို့အား တစည်းတလုံးတည်းတိုက်
 ခိုက်ခြင်း၊ အချိန်နှင့် ကိုက်၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြု
 နိုင်ခြင်း။

- (ဂ) စည်းလုံးညီညွတ်သော ဦးဆောင်မှုကင်းမဲ့ခြင်း။
- (ဇ) မြန်မာတို့သည် ခေတ်နှင့်အလိုက်တိုးတက်လျက်ရှိ
 သော စစ်ပညာများကို လျစ်လျူ ရှုခဲ့မိသဖြင့်
 ပထမနှင့် ဒုတိယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ ရှုံးခဲ့ရ
 ခြင်းကိုပြုပြင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း အချိန်
 နှောင်းခဲ့ခြင်း။

☆ နယ်ချဲ့စစ်ပွဲအားဆန်းစစ်ခြင်း

(၁၀) ရာစုမှသည် (၁၉)ရာစုနှစ် ပထမနှစ်အစိတ်အပိုင်း
 အထိ၊ နှစ်ပေါင်း (၁၀၀၀) မျှအတွင်း၊ စီးပွားရေး၊ လူမှု
 ရေး၊ ပညာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ သဘော တရား
 ရေး အခြေခံ ပြောင်းလဲမှုများ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မဖြစ်ပေါ်
 ခဲ့ချေ။

ယင်းသို့နှစ်ပေါင်း(၁၀၀၀) ကျော်မျှအပြောင်းအလဲမရှိ၊
 မိမိ၏ စီးပွားရေး လူမှုရေး၊ ပညာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံ
 ရေး၊ သဘော တရားရေးများနှင့် မိမိမြန်မာ နိုင်ငံသည်

ကျေနပ်နှစ်ခြိုက်၍ ပျော်မွေ့နေခဲ့၏။ ယင်းအလယ်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံသည် (၁၁) ခုစုနှစ်မှ (၁၂) စုစုနှစ်၊ နှစ် ပေါင်း (၈၀၀) အတွင်း၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ သဘောတရားရေးများ တရွေ့ရွေ့ ပြောင်းလဲ လာခဲ့ရာမှသည် နက်နဲသော လူမှုတော်လှန်ရေးများ ဖြစ်ပွား၍ အလယ်ခေတ် ပဒေသရာဇ်စံနှစ်မှ လွန်မြောက်ပြီး အရင်းရှင်နိုင်ငံများအဖြစ် ထွန်းကားလာသော ဥရောပအင်အားများဖြစ်သည့် ဗြိတိသျှ-ပြင်သစ် ဒတ်ရှ်-ပေါ်တူဂီတို့နှင့် (၁၇၊ ၁၈၊ ၁၉) ခုစုနှစ်များ အတွင်း ဆက်ဆံလာခဲ့ရလေသည်။ အထူးသဖြင့် ပဒေသရာဇ် အိန္ဒိယကို သိမ်းပိုက်ထားသော ဗြိတိသျှ အင်အားနှင့် အိန္ဒိယ-မြန်မာ နယ်စပ်တွင် (၁၈) ခုစုအတွင်း ရင်ဆိုင် လာခဲ့ရလေသည်။

လူမှုရေးအားဖြင့်ဆိုပါမူ၊ မြန်မာ တိုင်းရင်းသား တို့၏ အမျိုးသား ဦးစီးခေါင်းဆောင်မှာ ပဒေသရာဇ်ဖြစ်၍၊ ဗြိတိသျှတို့၏ အမျိုးသား ဦးစီး ခေါင်း ဆောင်မှာ အရင်းရှင်ဖြစ်လေသည်။ အလယ်ခေတ် ဥရောပ ပဒေသရာဇ်တို့ကို ကော်လွန်၍ ဥရောပတွင် စိုးစံနေခဲ့သော ဥရောပအရင်းရှင်သည် အာရှသို့ ရောက်လာသောအခါ၊ အာရှ ပဒေသရာဇ်တို့ကို ဩဇာခံသဘာဝသဘောထား၍ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံများဖြစ်စေ ရန်သာ ကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။

စီးပွားရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ တရားဥပဒေရေး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာရေး၊ သဘောတရားရေး၊ စစ်ရေးတို့အားဖြင့် ပဒေသရာဇ်တို့၏ အားနည်းမှု အထွေထွေကို လက်တွေ့ အတွေ့ အကြုံဖြင့် အားလုံး ခြုံ၍ သိမြင်ထား

သော ဥပေသ အရင်းရှင် (၁၇) ဗြိတိသျှ အရင်းရှင်သည် မြန်မာပဒေသရာဇ်တို့အား မထေမဲ့မြင်ပြုလေသည်။

ပထမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်(၁၈၂၄-၁၈၂၆-ခုနှစ်)။

ပြောင်း

လဲတိုးတက်လာသော ဥပေသအရင်းရှင် စံနစ်ကို၎င်း၊ မိမိ၏ အဘက်ဘက်က အားနည်းမှုကို၎င်း၊ မြန်မာ ပဒေသရာဇ်တို့ သည် မြင်စွမ်းနိုင်ခြင်းမရှိကြချေ။ ဖူလုံပြည့်စုံနေသော မိမိတို့ ၏ ဘဝကိုသာ မိမိတို့ ကျေနပ်နေခဲ့ကြ၏။ အာရှပဒေသရာဇ် လောကတွင် မိမိ၏ ပြိုင်ဘက် ကင်းမှုကို အထင် ကြီးနေခဲ့ ကြ၏။ ကမ္ဘာနှင့် ကင်းကွာ၍ သီးခြားနေ၍ မရသော မြန်မာ နိုင်ငံ၏ အဖြစ်ကို မရိပ်မိခဲ့ကြချေ။ ဥပေသ ပဒေသရာဇ်တို့၏ ရဲတိုက်ကို ဖြိုချခဲ့သော အရင်းရှင် သေနတ် ယမ်းမှု သည် မြန်မာပဒေသရာဇ်တို့၏ သစ်ခံတပ်နှင့် မြို့ရိုးကိုလည်း ဖြိုချခဲ့ လေသည်။ ယင်းသို့အားဖြင့် ပထမ အင်္ဂလိပ် မြန်မာစစ်တွင် မြန်မာတို့ဖက်မှ ရှုံးခဲ့ရလေသည်။

ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ် (၁၈၅၂-၁၈၅၃-ခုနှစ်)။

ပထမ

အင်္ဂလိပ် မြန်မာစစ်ရှုံးပြီးနောက်၊ မိမိတို့ ဘာကြောင့်စစ်ရှုံး ရသည်ကို မြန်မာပဒေသရာဇ်တို့သည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ သဘောတရားရေး များအားဖြင့် အားလုံးပြိုင်၍ ပြန်လည်ဝေဖန်သုံးသပ်ခြင်း မပြုခဲ့ကြချေ။ စစ်ရေးအင်အား နည်းမှုနှင့် စစ်ရေး အမှားတခုတည်းကိုသာ ကြည့်ရှုဝေဖန်၍ စစ်အင်အားကိုသာ၊ သာယာဝတီမင်းသည်ပြည့်တင်းခဲ့၏။ ရခိုင်

တနင်္သာရီကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက်၊ ဗြိတိသျှ အရင်းရှင်သည် အနောက်မြောက် နယ်ခြား အရေးနှင့် အာဖဂန် အရေးတို့ကြောင့် ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် မလှုပ်ရှက်သာခဲ့ချေ။ အနောက်မြောက် နယ်ခြားနှင့် အာဖဂန်စစ်များပြီး၍၊ ခြေခင်းလက်ခင်း သာသည်နှင့် ဗြိတိသျှ အရင်းရှင်သည် ပုဂံမင်း၊ လက်ထက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒုတိယအကြိမ် ကျူးကျော်စစ်ကို ဆင်နွဲ ပြန်လေသည်။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ပညာရေးပြောင်းလဲမှုတို့ကို ပြုလုပ်ရန် ငြင်းဆန်းခဲ့သော ပဒေသရာဇ် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒုတိယ အင်္ဂလိပ် မြန်မာစစ်တွင် တခါထပ်၍ ရှုံးခဲ့ရပြန်လေသည်။

တတိယ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာစစ် (၁၈၈၅-ခုနှစ်) ။ ။ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ် -

မြန်မာ စစ်ပြီး၍ ရခိုင် တနင်္သာရီနှင့် အောက် မြန်မာနိုင်ငံ တပိုင်းလုံးကို သိမ်းပိုက်ခြင်းခံထားရသော မြန်မာနိုင်ငံသည် အလွန်အားနည်းပေပြီ။

အမှန်အားဖြင့် မန္တလေးခေတ်တွင် ဗြိတိသျှဘို့က အထက် မြန်မာနိုင်ငံအား သူ၏အစောင့်အရှောက်ခံနိုင်ငံသဖွယ်ကိုလိုနီ အပိုင်း နိုင်ငံသဖွယ် သဘောထားခဲ့လေသည်။

ကာကွယ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာတို့က ဗြိတိသျှတို့အား အလျှော့ပေး၍ ဆောင်ရွက်နေရသောအချိန် အခါဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာ ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်သော မင်းတုန်းမင်းနှင့် ကနောင်မင်းတို့သည်၊ စက်ရုံများ တည်ထောင်ခြင်း၊ နိုင်ငံခြားသို့ သိပ္ပံပညာ၊ စက်မှုပညာ၊ စစ်ပညာသင်များစေလွှတ်ခြင်း၊ အရင်းရှင်ဒီမိုကရေစီပေးခြင်း အရင်အရောင်ဖြစ်သော ရတနာပုံသတင်းစာ တည်ထောင်ခြင်း၊ ဘုရင့် တပ်မတော်ကို ခေတ်မှီတပ်မတော်ဖြစ်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း၊ အနောက် နိုင်ငံများနှင့် မဟာမိတ် ဖွဲ့ခြင်း စသည့်အရင်းရှင် ပြုပြင်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြ၏။

အရင်းရှင်ခေတ်နှင့်အညီ ပြောင်းလဲရန် အားယူနေဆဲ၊ အရှိန်ယူဆဲကာလဟု ဆိုရန် ရှိပေသည်။ တိုးတက်နေသော အနောက်နိုင်ငံများနှင့်ဆက် သွယ်ရန် ထွက်ပေါက်ဖြစ်သော အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ခြင်းခံထားရ၍၊ အခြေအနေရဆိုသော် အတန်ငယ် နောက်ကျနေခဲ့ပေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်ကတည်းက၊ သို့မဟုတ် နောက်အကျဆုံးပထမစစ်ရှုံးပြီးစ သာယာဝတီမင်းလက်ထက် ကပြုလုပ်သင့်သော လုပ်ငန်းများကို၊ မင်းတုန်းမင်း လက်ထက် ရောက်မှသာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရလေသည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ရာထွင် ဗြိတိသျှ အရင်းရှင်တို့၏ အနှောက်အရှက်အမျိုးမျိုးကိုလည်း မြန်မာတို့ဘက်မှ ခံခဲ့ရပေ၏။

ယင်းသို့ အရင်းရှင် ပြောင်းလဲမှုများ၊ စီးပွားရေးတည်ဆောက်မှုများ မင်းတုန်းမင်း၊ ကနောင်မင်းတို့ လက်ထက်တွင် စတင်ပြုခဲ့ကြသော်လည်း၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုသဘောတရားရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည် မဟုတ်ချေ။ ခေတ်လယ် ပဒေသရာဇ်စံနစ်သည် ဆက်လက် အားကောင်းနေဆဲပင်ဖြစ်လေသည်။

ခေတ်မီ အရင်းရှင်စံနစ် တည်ထောင်လိုသူနှင့် ခေတ်လယ်
ပဒေသရာဇ်စံနစ် ဆက်လက် တည်တံ့စေလိုသူတို့၏ ပဋိပက္ခ
သည် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်မှ သီပေါမင်းလက်ထက်အထိ၊
ဆက်လက် အားပြိုင်ဖြစ်ပွားနေခဲ့၏။

သီပေါဘုရင် လက်ထက်တွင်....

- * ကျေးကျွန် စံနစ် အကြွင်းအကျန်
များပြုပြင်ခြင်း။
- * ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော ဝန်ကြီး
အဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း။
- * ခေတ်မီ တပ်မတော် အဖြစ်၊ ပြင်
သစ်-အီဘုလီ စစ်အရာရှိများနှင့်
ခေတ်မီသင်္ကန်းများ ရရန်ကြိုး
ပမ်းခြင်း။
- * ခေတ်မီစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဆက်
လက်လုပ်ကိုင်ခြင်း။
- * နိုင်ငံခြားနှင့် ကူးသန်း ရောင်း
ဝယ်ရေးလုပ်ငန်း တိုးချဲ့ရေးကြိုး
ပမ်းခြင်း။
- * ခေတ်မီ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး
လုပ်ငန်းများ အစပျိုး လုပ်ကိုင်
ခြင်း။

စသည်တို့ကို လုပ်ကိုင်ခဲ့၏။ ထိုသို့သော အခြေအနေတွင်
ပြင်သစ်အရင်းရှင်တို့က မြန်မာပဒေသရာဇ်တို့နှင့် စေ့စပ်ပြီး။

မြန်မာနိုင်ငံ စားကျက် အတွင်းသို့ ငွေ နေရာ ယူလာကာ
ပြတိသျှတို့နှင့် စီးပွားရေးနယ်တွင် ယှဉ်ပြိုင်လာလေသည်။ ၎င်း
ဆီချက်ကို သည်းခံ ခံနိုင်စွမ်း မရှိသော ပြတိသျှ အရင်းရှင်တို့
သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တတိယအကြိမ် ကျူးကျော် စစ်ကို
ဆင်နွှဲပြန်လေသည်။

ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော အခြေခံစီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊
လူမှုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ပညာရေး၊ စစ်ရေးပြောင်းလဲမှုများ
ပြုလုပ်ရန် နောက်ကျခဲ့သောကြောင့်၊ အဖက်ဖက်မှ အားနည်း
ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံသည် ပင်လယ်ဆိပ်အမ်းမှ ပြတိသျှ
ကိုက ပိတ်ဆို့ ထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ၎င်း၊ စစ်၏မသေချာ
မှုများက ပြတိသျှတို့ဘက်မှ အသာ ပေးခဲ့သောကြောင့် ၎င်း၊
သီပေါဘုရင် လက်ထက်တွင် ပြတိသျှ လက် အောက် သို့
မြန်မာနိုင်ငံအလုံး ထောက်ခဲ့ရလေသည်။

☆ မင်းလှခံ တပ်နှင့် တိုက်ပွဲများ

• မိအောင်ခန်း-ခံကတုတ်တိုက်ပွဲ

၁၈၈၅-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၄) ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်တစ်
များသည် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနယ်ခြား ကျောက်တိုင်ကို ဖြတ်
ကျော် ချီတက်လာသည်။ ၎င်းနောက်စစ်အောင်ခန်း ခံက
တုတ်ကို ဝိုင်းဝန်း တိုက်ခိုက်သည်။ မြန်မာ တပ်မတော် မှ
(မင်းထင်ရာဇာတပ်) နှင့် မြေထဲမြို့ဝန် (ဗဟာမင်းလှမင်း
ခေါင်တပ်) များက အမြောက်စိန်ပြောင်းတို့ဖြင့် ပြင်းပြင်း
ထန်ထန် ပြန်လည်တိုက်ခိုက်သည်။

အိတလီလူမျိုး (ကွန်မွန်တို) ဦးစီးသည့် မြန်မာတပ်ဖွဲ့က
 အင်္ဂလိပ်သင်းဘောများ မချီဘက်နိုင်ရန်၊ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပတ်
 များတွင် ပြောဆိုများ ထောင်ထားကြသည်။ (ကွန်မွန်တို)
 ဦးစီးသော (တုလွတ်ယာဉ်ကျော်) သင်းဘောသည် အင်္ဂလိပ်
 တို့အပမ်းခံရသည်။ ကွန်မွန်တိုနှင့် မြန်မာ တပ်မတော်သား
 များကား လွတ်မြောက်သွားသည်။

ထူးပေါက်-ခံတပ်တိုက်ပွဲ

နိုဝင်ဘာလ (၁၆) ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်တပ်များ ဆင်
 ပေါင်ဝဲသို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်ကြသည့်ချည်ရွယ်ချက်မှာ-

- * ထူး ပေါက်ကတုတ်
- * မင်းလှ ခံတပ်

* ဝေးချောင်းခံတပ်တို့ကို သိမ်းယူရန်ဖြစ်သည်။ နံနက်
 (၈) နာရီ မိနစ် (၂၀) တွင် ဇောင်ခြမ်းရွာ ရောက်ပြီး
 အင်္ဂလိပ်တပ်များသည်၊ သင်းဘောပေါ်မှကမ်းသို့တက်သည်။
 (၁၀)နာရီ (၁၅) မိနစ်တွင် ထူးပေါက်ခံကတုတ်သို့ရောက်
 သည်။ တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ မြန်မာတို့က ပြင်းပြင်းထန်ထန်ခုခံ
 တိုက်ခိုက်သည်။ ၃-နာရီခန့်ခုခံပြီးနောက်၊ အင်အားမမျှ သ
 မှင့် (ပန်းတော်ပြင်) ကတုတ်သို့ ဆုတ်ကာ (မင်းရဲညွန့်)တပ်
 နှင့်ပေါင်းရသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က ထူးပေါက် ခံတပ် ကတုတ်
 ဆို သိမ်းယူကာ မီးရှို့ ဖျက်ဆီးပစ်ရုံမက၊ မြန်မာတို့၏ ကြေး
 နန်းရုံကိုပါ သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။

ဂွေးချောင်း ခံတပ်တိုက်ပွဲ

နိုဝင်ဘာလ(၁၇)ရက်နေ့တွင်၊ ဗိုလ်ချုပ်(ပရင်ဒါဂတ်စ်) သည် ကြည်းတပ်ရင်း(၉) ရင်း၊ ရေတပ်တပ်တို့ဖြင့် ဂွေးချောင်း ခံတပ်ကို တိုက်ခိုက်ရန် စီစဉ်သည်။ အစီအစဉ်အရ၊ နံနက် ၈-နာရီတွင် အင်္ဂလိပ်ရေတပ်သည် (ပတ္တနဝိုရ်ရွာ)၏ အထက်နားတွင် တပ်စွဲကာ ကုန်းပေါ်သို့ တက်ရောက်တိုက်ခိုက်ရန် စီစဉ်ပြန်သည်။ ထိုနေ့ထုမှ၊ သည်-ဂွေးချောင်းခံတပ်ပေါ်သို့ မျှော်ကြည့်လိုက်လျှင်ကား- မြန်မာ့ စစ်တန်းခွန်-စစ်အလံတို့သည် လေကစားတိုင်း တလူလူ လှုပ်ရှား လျက်ရှိသည်။ မောက်တို၊ မောက်ရှည်၊ ဗာလည်ကွေးများဝတ်ဆင်ထားသော မြန်မာ့စစ်သည်တော်များကို ကောင်းစွာမြင်ရသည်။ ထိုနေ့တွင် တိုက်ပွဲကြီးဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်ပစ်ကြဲခတ်ကြသော အမြောက်စိန်ပြောင်းတို့ အသံကား၊ မိုးပြိုသည့် နှယ်တည်း။ ဘေးပတ်လည်မှညှပ်၍ ဂွေးချောင်း ခံတပ်ကို တိုက်ခိုက်ကြသည်။

လက်နက်အင်အား၊ ကျွမ်းကျင်မှုအင်အားမမျှတသော မြန်မာတို့မှာ အရေးမသာတော့ချေ။ တတ်နိုင်သမျှ ခုခံကြသော်လည်း၊ အင်္ဂလိပ် ကုန်းတပ်-ရေတပ်တို့၏ ညှပ်ပိတ် တိုက်ခိုက်ခြင်းခံခဲ့ရကား။ နိုဝင်ဘာလ(၁၇)ရက်နေ့လည် ၁-နာရီတွင် ဂွေးချောင်းခံတပ်ကျဆုံးရသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် မြန်မာတို့ဘက်မှ တပ်မှူး (မင်းကျော်သိဒ္ဓိရန်အောင်) ကျဆုံးသည်။

ကြေးနန်းစာနှင့်မြန်မာ့စိတ်ဓါတ်

မြန်မာတို့ဘက်မှ * မင်းထင် မင်းလှ ကျော်ခေါင် တပ်
* ဟောမင်းထင်မင်းခေါင်တပ်

တို့ပူးပေါင်းကာ၊ လူ့အင်အား(၁၀၀၀)၊ ဆင်(၅၀၀)၊
မြင်း(၅၀၀)တို့ဖြင့် ဆုပ်အုပ်သောလက်သီး၊ စည်းအုပ်သော
ထင်းချောင်းပမာကြံ့ခိုင်စွာဖွဲ့စည်းထားသည်။

ဂွေးချောင်း ခံတပ် တိုက်ပွဲဖြစ်နေစဉ်၊ ဧရာဝတီမြစ် အ
နောက်ဖက်ရှိ (ပန်းတော်ပြင်ခံကတုတ်) ၌လည်း သဲသဲ မဲမဲ
တိုက်ပွဲဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ထိုစဉ်-မန္တလေးလွှတ်တော်မှ—

“အင်္ဂလိပ်တပ်များအား ခုခံ မတိုက်ခိုက်ရ။ ခုခံတိုက်လျှင်
သူပုန်။” ဟူသော ကြေးနန်းရောက်လာ၏။ ထိုနောက်တဖန်၊
“ရန်သူအင်္ဂလိပ်တို့အား ဆက်တိုက်။ နောက်ထပ်စစ်ကူများ
ပို့မည်။” ဟူသော ကြေးနန်းရောက်လာပြန်၏။ မြန်မာ တို့
ကား၊ မတိုက်ခိုက်ဘဲ အင်္ဂလိပ်တို့အား ဒူးထောက်အရှုံး
မပေးနိုင် ဟု ဆိုကာ ရွတ်ရွတ်ချွန်ချွန်တိုက်ခိုက်ရန် ဝါးသွေး
ကာ အားမွေးလျက်ရှိ၏။

ဂွေးချောင်း ခံတပ်ကျဆုံးပြီးနောက် မြန်မာတို့သည် စုပိ
သမျှအင်အားနှင့်ခုခံရန် (ဦးကင်းဘုရား)တွင် စောင့်ဆိုင်းနေ
၏။ နိုင်ဝင်ဘလ(၁၇)ရက်နေ့တနေ့ခင်းလုံး ၎င်း ဦးကင်း
ဘုရားမှ ခုခံတိုက်ခိုက်သည်။ ကြာသော် အင်္ဂလိပ်ထိုးစစ်အား
ပြင်းထန်လာသဖြင့် (ကုန်းရွာ)သို့ ဆုတ်ခွါပေးလိုက်ရသည်။
၎င်းမှတဖန်၊ တဖြည်းဖြည်း မင်းလှမြို့တွင်းသို့အရောက် ဆုတ်
ခွါကာခုခံရသည်။

မြန်မာတို့ကား၊ ရေကြောင်း - ကြည်း ကြောင်းတို့ တွင် အဖက်ဖက်မှ ကျဆုံးခဲ့ရသည်။ တခုတည်းသောအားကိုးရာမှာ (မင်းလှခံတပ်)သာလျှင် ကျန်တော့သည်။

မင်းလှခံတပ်တိုက်ပွဲ

* သာမန်ကြည့်သော် ရွံ့တုံးကြီးဟုထင်ရသည်။

* စင်စစ်၊ အုတ်၊ အင်္ဂါတများဖြင့် ခိုင်ခံ့စွာ ဆောက်လုပ်ထားသော ခံတပ်ကြီးတည်း။

အင်္ဂလိပ်များသည် အစီအစဉ်အတိုင်း မင်းလှခံတပ်ကို တိုက်ခိုက်သည်။ အင်္ဂလိပ်နံ့ဖတ် (၁၁) ညင်းဂေါလ် ခြေလျင်တပ်က ခံတပ်၏ နောက်ဖက် တံခါးမကြီးကို အတင်းဝင်ဖွင့်ရန် ကြိုးစားတိုက်ခိုက်သည်။ မြန်မာတို့ကလည်း ပြင်းဆန်စွာပင် အခြောက်ကြီးများ၊ (မားစကက်) သေနတ်များဖြင့် ခုခံသည်။ အနီးကပ်တိုက်ပွဲများ ဖြစ်သည်တကြောင်း၊ လမ်းခရီးကွေ့ကောက်သည် တကြောင်းထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တပ်များသည် အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့အဖို့ မှန်းချက်နှင့် နှမ်းထွက် မကိုက်ကြတော့ချေ။ မြန်မာတို့ကလည်း ဇွဲသတ္တိ ကြီးမားစွာ ခုခံနေကြောင်း တွေ့ရသည်။

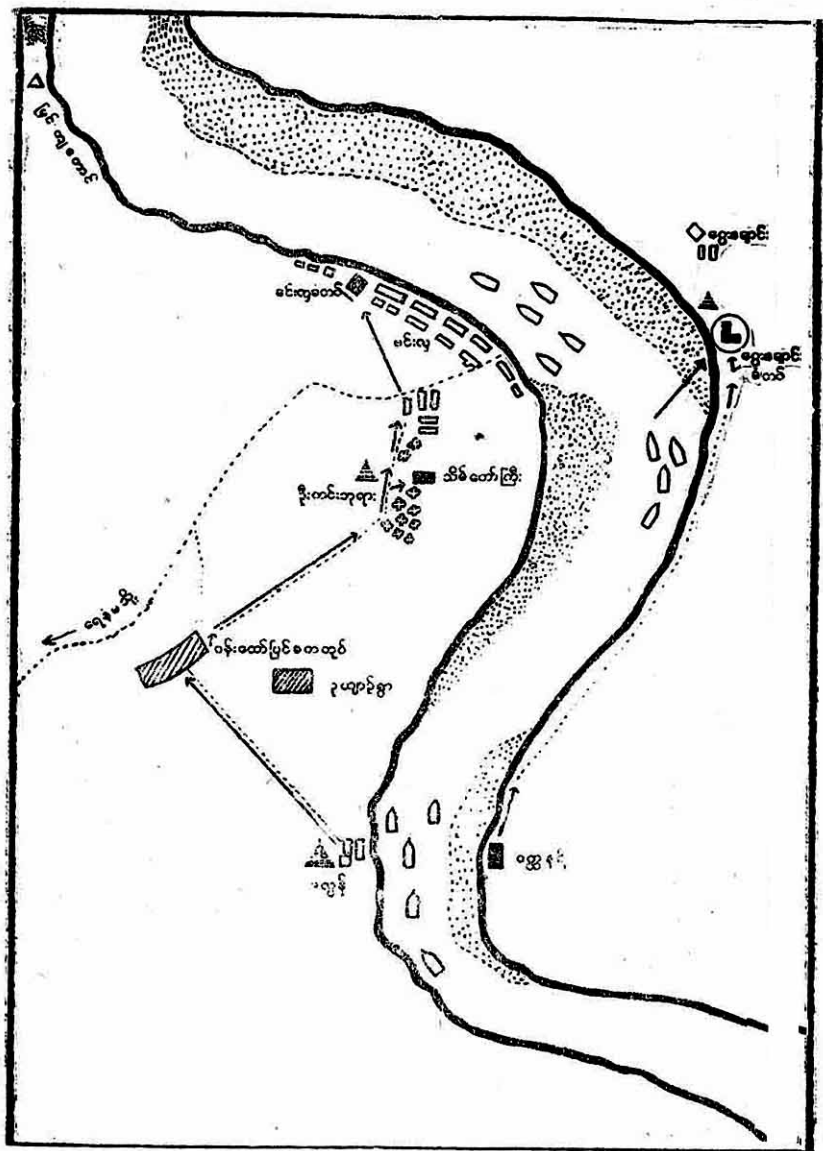
(ကာနယ်ဆင်မဆင်)သည်သူ တပ်သားများအားစုရုံးကာ မင်းလှခံတပ်သို့ အတင်းချီတက်၍ ခံတပ်၏ အပေါ်ထပ်သို့ ခက်ခဲစွာတက်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ် ရေတပ်မှလည်း မင်းလှခံတပ်သို့ အမြောက်များဖြင့် လှမ်း၍ပစ်ပေးနေသည်။ မြန်မာ

တပ်သားများ အင်္ဂလိပ်တပ်သားတို့ ဘဏပြန်—ကျားတပြန်
လုံးထေး တိုက်ခိုက်ကြသည်။ မြန်မာ တပ်မတော် မှုလည်း
အင်္ဂလိပ် သင်္ဘောများကို အမြောက် များနှင့် ပြန် လည်
ပစ်ခတ်သည်။

ထိုစဉ်၊ ဘင်္ဂါခြေလျင်တပ်ရင်း (၁၂) သည် ခံတပ်၏
တောင်ဘက်မှကွေ့၍ မြစ်ကမ်းပါးဘက်တွင် နေရာယူပြီး၊
ခံတပ်၏အရှေ့ဘက် တံခါးမကြီးကို ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်
သည်။ မြန်မာတို့ဘက်မှ ရှိသမျှအင်အား၊ လက်နက်ခဲယမ်း
များဖြင့် အစွမ်းကုန် ကြိုးစားခုခံကြသော်လည်း လက်နက်
ချင်းမမျှဘဲ၊ ကျွမ်းကျင် မှုတွင်လည်း ကွာခြား လေသော
ကြောင့် ၁၈၈၅-ခု နိုဝင်ဘာလ (၁၇) ရက်နေ့၊ ညနေ(၃)
နာရီ(၁၅)မိနစ်အချိန်တွင် မင်းလှခံတပ်မှာအင်္ဂလိပ်တို့လက်သို့
ကျဆုံးခြင်း ခံလိုက်ရလေသည်။

ဤသို့ မင်းလှခံတပ် ကျဆုံးချိန်မှစ၍ မြန်မာတို့ လူညွန့်
လူစ တုံးခဲ့ရသည်ဟု ဆိုရပါတော့မည်။ မင်းလှခံတပ်တိုက်ပွဲနှင့်
ပတ်သက်၍ အင်္ဂလိပ်စစ်သမိုင်းဆရာတိုင်းကပင် “မည်သို့ပင်ဖြစ်
စေ၊ မြန်မာတို့ကား မင်းလှခံတပ်တိုက်ပွဲတွင်၊ ရဲရင့်စွာတိုက်
ခိုက်ခဲ့ကြ၏” ဟု မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြ၏။ မြန်မာတို့သည် သူ
ကျွန်အဖြစ်သို့ ကျရောက်ခဲ့ကြစေကာမူ၊ လွယ်ကူကျေနပ်စွာ
ခံယူကြရသည်မဟုတ်။ မိမိတိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးကို သစ္စာရှိစွာ
ဖြင့်သတ္တိရှိရှိ၊ ရာဇဝင် ပြောင်ပြောင်တိုက်ခိုက် ခဲ့ကြကြောင်း
သက်သေပြခဲ့သည့် တိုက်ပွဲသည်ကား မင်းလှခံတပ်တိုက်ပွဲပင်
ဖြစ်ပါပေသတည်း။ ။

အင်္ဂလိပ်တပ်များ မင်းလှခံတပ်နှင့် ရွေးချောင်းခံတပ်သို့ချီတက်ရာလမ်းကြောင်း

★ မင်းလှခံတပ်ကို သုတေသန ပြုလုပ်ခြင်း

တည်နေရာ။ ။ သရက်ခရိုင်၊ မင်းလှမြို့ (ဧရာဝတီ) မြစ်ကမ်းနဖူးတွင် တည်ရှိသည်။

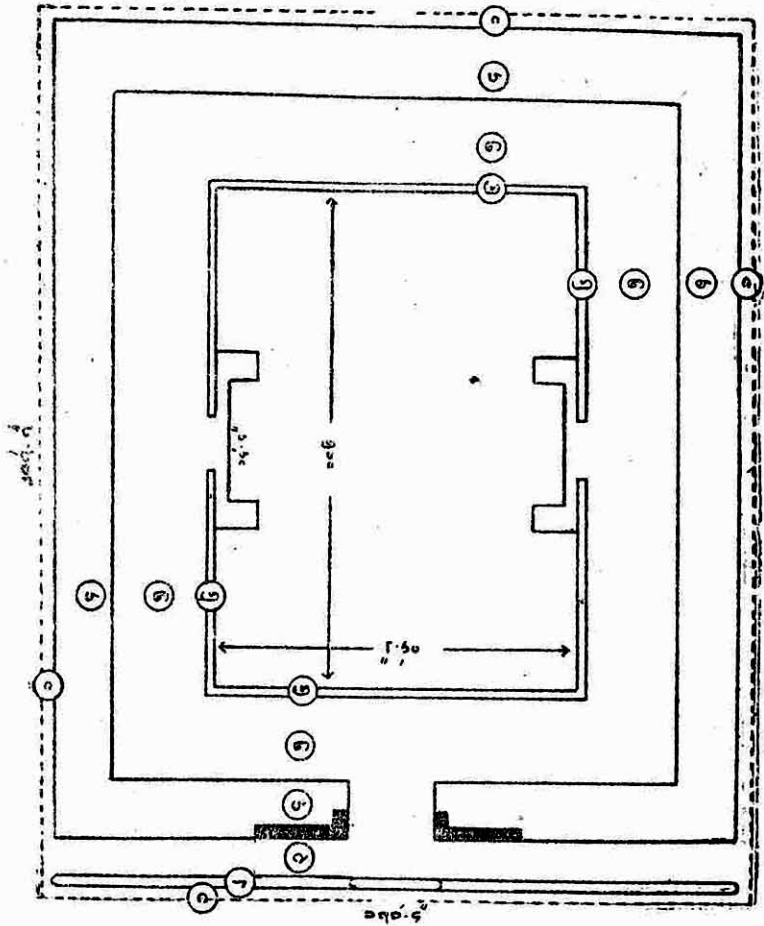
တည်းဆောက်ခြင်း။ ။ အင်္ဂလိပ်တို့က ထံဖက်မှ စီးပွားရေး မျက်လုံးနှင့် မြန်မာ တို့ အပေါ်၊ အချောင် ကြံစည်နေချိန်ဖြစ်သော မြန်မာသက္ကရာဇ် (၁၂၂၂-၁၂၂၃) ခုနှစ် များတွင်၊ မြန်မာတို့ ဘက်မှ လည်း မြန်မာပြည်အထက် အောက် နယ်ခြားစခန်းဖြစ်သည့် “မင်းလှမြို့” နှင့် ၎င်း၏ တဘက် ကမ်းရှိ “ဝွေးချောင်းရွာ” အနီးတွင်၊ ခံတပ်များ စတင် ဆောက်လုပ်သည်။ ခံတပ်ကို ပြင်သစ် အင်ဂျင် နီ ယာ များနှင့် အီတလီ အင်ဂျင်နီယာများ ဖြစ်သော (ကွန်မိုတို) နှင့် (မိုလီနာရီ) တို့၏ အကူအညီဖြင့် ဆောက် လုပ်သည်။ မင်းလှခံတပ်၏ သင်္ကေတမှာ “အချောင်ကြံစည်ခံတပ်” ဟူ၍ ဖြစ်၏။

ခံတပ်၏အတိုင်းအတာများ။

၂၀၀ နှစ်ပုံဖြင့် ပူးတွဲ ကြည့်ရှုရန်။

မင်းလှခံတပ် - ဝန်ခံပုံ

အစော့

အနောက်

အရှေ့ဘက်တံခါးပေါက် အရှည် - ၄၀ပေ၊ ၁-လက်မ၊
 ။ ။ အမြင့် - ၁၁ပေ၊ ၄-လက်မ၊
 ။ ။ အကျယ် - ၆ပေ၊ ၁၀-လက်မ၊
 ပတ်လည်တံခါးပေါက်များ အမြင့်-၉-ပေ။
 ။ ။ အကျယ်-၅-ပေ။

အခန်းတံခါးပေါက်ပေါင်းမှာ -
 အရှေ့ဘက်တွင် ဗဟို ဝင်ပေါက်ပါ ၅ - ပေါက်။
 အနောက်ဘက်တွင် ဗဟိုဝင်ပေါက်ကြီးပါ ၅ ။
 တောင်ဘက်တွင်လှေခါး ၂-စင်းကြား
 တံခါးပါ ၅ ။
 မြောက်ဘက်တွင်.... ၄ ။
 ပေါင်း ၁၉ - ပေါက်။

☆ လှေခါးများ

အတွင်း၌ လှေခါး ၄-စင်းရှိသည်။
 တောင်ဘက်ခြမ်းတွင် ၂-စင်းပြိုင်သကဲ့သို့ မြောက်ဘက်
 ခြမ်းတွင် ၂-စင်းပြိုင်လျက် ရှိသည်။ တစင်းနှင့် တစင်း
 ၁၄-ပေ ၄-လက်မကွာသည်။ လှေခါးတစင်းစီသည် တည့်
 တည့်ဆင်းကြသည်မဟုတ်၊ တတောင်ဆစ်ကွေးသဏ္ဍန် တဆစ်
 ချိုးပြီးမှဆင်းသည်။

တဆစ်ချိုး လှေခါးအရှည် - ၇-ပေ။
 အထစ်ပေါင်း ၇-ထစ်။
 တိုက်ရိုက်ဆင်းလှေခါးအရှည် - ၂၁-ပေ။
 အထစ်ပေါင်း - ၂၂-ထစ်။

လှေခါးတထစ်စီ၏ ဗျက်မှာ - ၉-လက်မ x ထု - ၈-လက်မ။
 လှေခါးလက်ရမ်းထုမှာ - ၁-ပေ - ၄-လက်မ။
 လှေခါးအဆုံးမှခံတပ်နံရံအထိ - ၉-ပေ၊ ၄-လက်မရှိသည်။

ကျောင်းသားပွဲတော်

ကျောင်းသား-ကျောင်းသူများနှင့်
သမိုင်းသုတေသီများအတွက်
ပြုစုသည်။

၆၅

ဒီဇင်ဘာ